

محقق بودیسم در ایران:

تصوف پدیده‌ای کاملاً اسلامی است، اما آبشخورهای غیراسلامی هم دارد

عصر دیروز ع. پاشایی، محقق آیین بودا، در موسسه گفت‌وگوی ادیان طرح تاثیر احتمالی عناصر بودایی در عرفان اسلامی خراسان را در انداخت و به گمانه‌زنی درباره تاثیر احتمالی عناصر بودایی و نه دین بودا بر عرفان اسلامی پرداخت.

پاشایی در ابتدای سخن گفت: منظورم از "طرح"، پیشنهاد است؛ پیشنهادی که برخاسته از یک گمانه‌زنی کنجکاوانه درباره این موضوع است، نه نتیجه یا حاصل تحقیق و بیشتر یادداشت است، تا یافته‌های پژوهشی.

وی سپس به تعریف عرفان اسلامی از دیدگاه خود پرداخت و گفت: من عرفان اسلامی را پدیده‌ای اسلامی می‌دانم، زیرا خاستگاه آن اسلام است و در پرتو اسلام پدید آمد. عرفان اسلامی، از یک منظر، تعبیر عارفانه قرآن و اخبار و روایات است از سوی عرفان و صوفیان، اما از سوی دیگر می‌توان دید که از همه امکانات فرهنگی موجود در جهان اسلامی و غیراسلامی استفاده کرده و آبشخورهای دیگری غیر از اسلام هم داشته است. البته بی‌گمان از آن عناصر غیراسلامی در عرفان اسلامی استفاده شده است که با میانی یا ارکان اسلام اختلافی نداشته است.

نویسنده کتاب سوره نیلوفر در ادامه ضمن بررسی مفهوم تاثیر یک فرهنگ بر فرهنگ دیگر و با اشاره به داستان ابراهیم ادهم بلخی گفت: این داستان یک الگوبرداری کامل از زندگی "گوتمه بودا" است. قضیه ۹ سال ریاضت در غار از زندگی "بودی درمه" گرفته‌برداری شده و دو بخش مهم، یعنی ابتدا و انتهای آن در روایت تذکرة الاولیا کاملاً اسلامی است: یکی ندای غیبی و آمدن خضر و دیگری مردن پسر به قیاس عمل حضرت ابراهیم.

پاشایی گفت: تصوف پدیده‌ای کاملاً اسلامی است که در جغرافیای اسلامی ساخته و پرداخته شده است، چرا نباید فرهنگ‌ها، باورها و آداب و اعمال موجود منطقه و حتی بیرون از منطقه روی آن تاثیر نگذارد. یا اگر بگوییم اثر گذاشته، باور کردنش دشوار و قبولش محال باشد؟ استاد زرین‌کوب می‌گوید: "تاثیر مذاهب هند در عقاید مسلمانان - حتی صوفیه - قبولش دشوار است و حتی ابوریحان بیرونی که بعضی موارد شباهت میان آرای صوفیه و هند را ذکر می‌کند و به صوفیه هم علاقه‌ای ندارد، به امکان تاثیر عقاید هند در آرای صوفیه هیچ اشارت ندارد و پیداست که این احتمال برای بزرگ‌ترین شناسنده مسلمان عقاید هندوان بکلی تصور ناکردنی بوده است."

مترجم کتاب آیین بودا با طرح سئوالاتی در تایید نظر خود گفت: چرا تصوف باید از تقدس و خلوص خاصی برخوردار باشد؟ آیا این همه اختلاف میان تصوف و شرع را نمی‌شود به این نسبت داد که صوفیه منابع اندیشه‌گانی دیگری غیر از اسلام هم دارند؟ اگر تمام تصوف اسلامی است و بی هیچ تاثیری از آبشخورهای دیگر، چرا حلول و اتحاد این جا محال است؟ چرا این همه دسته‌بندی و تناقض در

اندیشه‌های صوفیان است و چرا بعضی اندیشه‌ها در بین خودشان مقبولند و برخی مردود؟ پشایی در پایان طرح این سئوالات افزود: اگر در منابع اسلامی از عارفان و فیلسوفان بودایی مستقیماً حرفی به میان نیامده است، نمی‌توان نتیجه گرفت که چنین فیلسوفانی نبوده‌اند که البته بسیار بودند و در میان ما ناشناخته‌اند. این در حالی است که این دو عرفان در دوره‌های درازی یا در کنار هم و یا همسایه دیوار به دیوار بوده‌اند.

محقق بودا در ایران در پایان سخنان خود ضرورت تحقیق در زمینه نقش و تاثیر عناصر غیراسلامی (بخصوص بودایی) در عرفان اسلامی را بررسی و گفت: این کار ۳ فایده دارد: نخست آن که شاید این تحقیق برای صوفی یا رهرو این راه هیچ فایده‌ای نداشته باشد، اما برای دانشجویان این رشته در دانشگاه و مراکز پژوهش آکادمیک، برای پژوهنده تاریخ اندیشه، برای پژوهنده هر یک از عرفان‌ها و دین‌های رایج در تاریخ آسیا و در نهایت برای ارضای کنجکاو هر خواننده‌ای ضروری است. وی افزود: چنین پژوهشی برای محقق بومی فرهنگ سرزمین‌های آسیای غربی در جغرافیای اسلامی حیاتی است. برای محقق ایرانی - خواه مسلمان و خواه غیرمسلمان- بسیار مهم و حیاتی است که بداند بودی‌درمه ایرانی و احتمالاً از مردم سمرقند بوده است. این تحقیق حتی می‌تواند در پی بردن به مکانیسم و فرایندها و نقش و کارکرد یا فونکسیون آمیزش و ترکیب فرهنگ راهگشا باشد. و در نهایت اینکه در شناخت خود تصوف و درک بسیاری از مفاهیم آن یاری می‌رساند.

کلیه حقوق این سایت متعلق به موسسه گفتگوی ادیان بوده و هر گونه استفاده از مطالب بهترین اندازه نمایش صفحه : 768 * 1024 . آن با ذکر منبع بلامانع است یا نسخه بالاتر [MS Internet Explorer 5.0](#) بهترین نمایش در

پست الکترونیک : iid@iid.org.ir
[طراحی و تولید : تیم نرم افزاری سافتک](#)